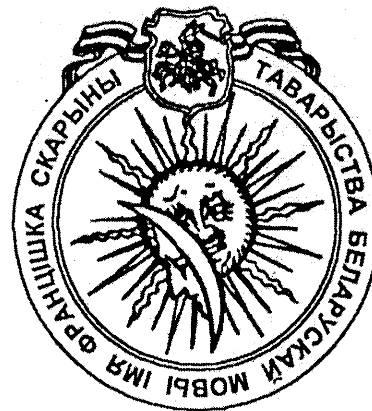

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года **№ 13 (552) 27 САКАВІКА 2002 г.**

З Вялікаднем, беларусы!

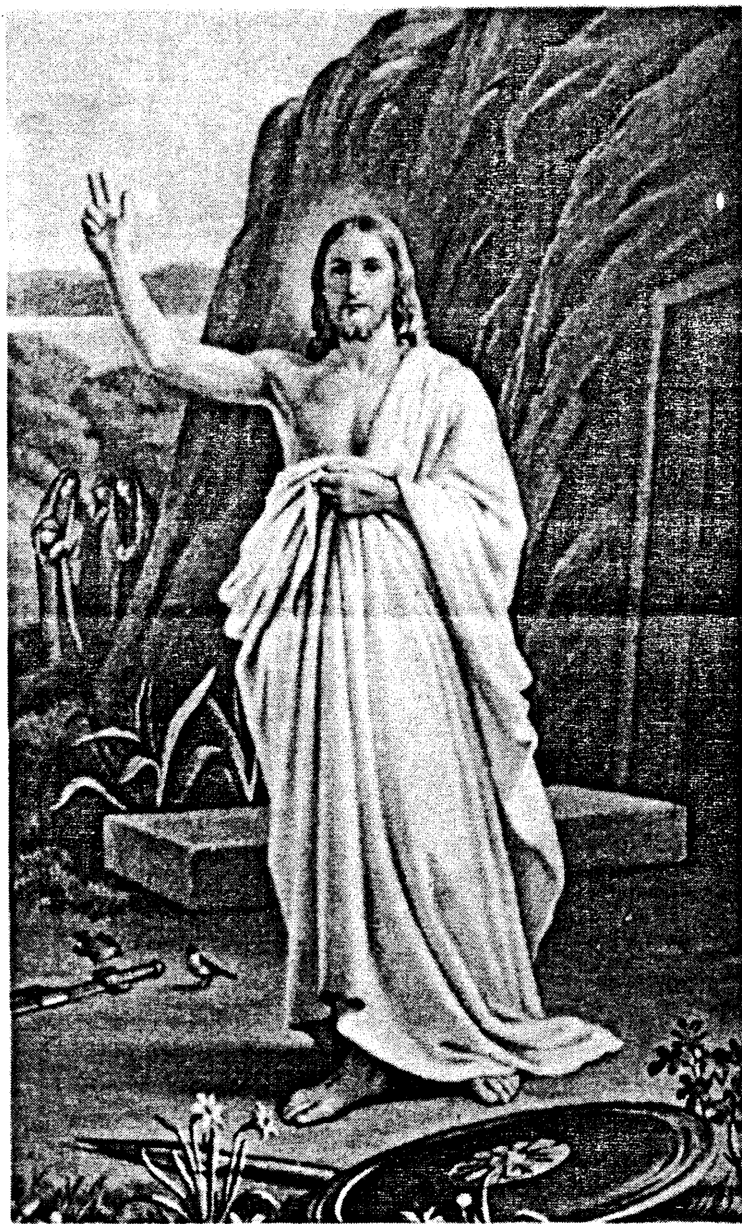
25 сакавіка – галоўнае беларускае свята

Паважаныя суайчыннікі і грамадзяне Беларусі!

Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны віншуе Вас з днём Волі, веснавым святам 25 сакавіка. Дзякуючы мужным абаронцам беларушчыны, выбітным дзеячам беларускага Адраджэння пачатку XX ст. беларусы зноў сталі нацыяй, якая пераўтваралася з аб'екта еўрапейскай палітыкі ў суб'ект сусветнай геапалітычнай прасторы і ў 1991 годзе дасягнула поўнай незалежнасці. Заснавальнікі БНР упершыню ў мінулым стагоддзі абвясцілі беларускую мову дзяржаўнай і вярнулі яе ў сусветную моўную прастору. І пакуль на нашай зямлі ёсць хоць адзін актыўны носьбіт беларускай мовы, ідэалы 25 сакавіка будуць жыць і перамагаць.

Жыве беларуская мова! Жыве Беларусь!

Сакратарыят ТБМ.
21 сакавіка 2002 г.

"НАШАМУ СЛОВУ" І ЯГО ЧЫТАЧАМ НА 84-Я ЎГОДКІ АБВЕШЧАННЯ АКТАМ 25 САКАВІКА 1918 ГОДА Ў МЕНСКУ ДЗЯРЖАЎНАЙ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ

На рукі Яго Міласці сп. Алега Трусава
Старшыні Таварыства Беларускай Мовы

СУРОДЗІЧЫ БЕЛАРУСЫ!

Ад імя Каардынацыйнага камітэту беларусаў Канады – беларускай грамадскасці ў Канадзе – вітаю Вас з 84-мі ўгодкамі АКТУ 25 САКАВІКА, 1918 года, якім у Менску была абвешчана дзяржаўная незалежнасць БЕЛАРУСІ ў яе этнаграфічных межах. І хоць незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі была знішчана бальшавіцкай расейскай імперыяй, значэнне АКТУ 25 САКАВІКА нельга пераацаніць:

1. АКТ 25 САКАВІКА, 1918 г. запачаткаваў у беларускім адраджэнцкім руху новы незалежніцкі перыяд, ад часу яго беларускі народ змагаецца за дзяржаўную незалежнасць Беларусі, бо разумее, што без яе нас, як беларускую нацыю – акупант знішчыць. Гэтаму вучыць нас і гісторыя, і цяперашчына.

2. Каб не было АКТУ 25 САКАВІКА, не было б, хай сабе і фікцыйнай, БССР, а была б толькі "Паўночна-заходняя" вобласць РСФСР.

3. Не было бы прадстаўніцтва БССР ў Задзіночаных Нацыях.

4. Не было бы і Рэспублікі Беларусь, бо з "Паўночна-заходняй" вобласці Расеі нельга было бы абвесціць суверэннасць Рэспублікі Беларусь.

Таму мы так высока цэнім АКТ 25 САКАВІКА, і з году ў год беларусы па ўсім свеце ўрачыста святкуюць угодкі яго.

АКТ 25 САКАВІКА вучыць нас, заклікае, дадае нам сілы ў змаганні, дае нам веру, што нашыя - абсалютна кожнага з нас - штодзённыя высілкі і праца на карысць беларускай вызвольнай справы, раней, ці пазней дадуць плён і мы будзем гаспадарамі на сваёй собскай зямлі, здабудзем дзяржаўную незалежнасць Беларусі. "Не згіне край забраны, покуль будуць людзі".

З вітаннямі шлём Вам нашыя найлепшыя пажаданні – ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

Др. Раіса Жук-Грышкевіч.

Дзень Волі ў Беларусі

Вар'яцкім і нечалавечым назвалі прадстаўнікі Беларускага Народнага Фронту разгон у Менску масавай акцыі, прымеркаванай да чарговай гадавіны з дня абвяшчэння БНР. Паводле аператыўнага паведамлення прэсавай службы БНФ, у часе акцыі міліцыянты затрымалі прыкладна 80-90 чалавек.

Паводле Радыё "Рацыя" вядома, што ў Цэнтральны РУУС завезена 54 чалавекі, сярод іх - 5 журналістаў. 4 карэспандэнты былі амаль адразу ж адпушчаныя. З вядомых палітыкаў у Цэнтральны РУУС трапілі Вячаслаў Сіўчык, Павал Севярынец і Валер Шчукін. У Савецкі РУУС даставілі прыкладна 15-20 удзельнікаў акцыі, якія дайшлі да плошчы Якуба Коласа: імі аказаліся пераважна жанчыны. Сярод затрыманых - Ірма Табушава, кіраўніца адной з радаў БНФ. Перад самой акцыяй было затрымана 4 чалавекі - сябры ўправы Маладога Фронту. Гэта было прэвентыўнае затрыманне.

Само ж свята пачыналася і больш гадзіны ішло зусім спакойна, нягледзячы на вялікую канцэнтрацыю міліцэйскіх частак рознага прызначэння.

У парку Янкі Купалы сабралася некалькі тысяч чалавек. Кветак было мноства. Спяваў гурт НРМ пад кіраўніцтвам Лявона Вольскага, танчыла група Котава, спяваў хор БНФ і іншыя. Усе прысутныя разам выканалі гімн "Магутны Божа".

Сябры ТБМ прынялі самы чынны ўдзел у святкаванні. Паводле Алега Трусава ў свяце прынялі ўдзел больш 500 сяброў ТБМ. Асабліва масава была прадстаўлена Менская гарадская арганізацыя і ў першую чаргу Ленінскі, Савецкі, Кастрычніцкі, Заводскі, Партызанскі раёны г. Менска, атаксама Менскі, Светлагорскі і іншыя раёны.

Удзельнікі свята раскупілі святочны нумар "Нашага слова" і ахвяравалі на дзейнасць ТБМ 540 рублёў.

Непаразуменні з міліцыяй пачаліся, калі ўдзельнікі свята вырашылі пасля ўскладання кветак да помніка Янку Купалу ўскласці кветкі і да помніка Якубу Коласу. Міліцыя не выпусціла людзей з парку, а самыя актыўныя аказаліся ў пастарунках.

Дзень Волі грамадскасць адзначыла таксама і ў Горадні. Там міліцыя затрымала каля 20-30 чалавек, сярод якіх намеснік старшыні БНФ Юры Хадыка.

Наш кар.

На здымку: міліцыя блакуе выхад з парку імя Янкі Купалы.
Здымак: Фотасервіс IREX.

Пад 25 сакавіка аднавіла выхад амерыканская газета "Беларус", якая выходзіць з 1952 года, але на некаторы час прыпыняла выданне па фінансавых прычынах. Новы рэдактар Марат Кваноцкі. Сакратарыят ТБМ віншуе рэдакцыю з аднаўленнем газеты і жадае плёну на беларускай ніве.

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Галоўнае ўпраўленне агульнай сярэдняй адукацыі
АКПА 00027626 вул. Савецкая, 9
220010, г. Мінск, тэл. 222 68 48
факс (017) 220 84 83

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
Главное управление общего среднего образования
ОКПО 00027626 ул. Советская, 9
220010, г. Минск, тэл. 222 68 48
E-mail: root@minedu.unibel.by

07.02.2002 г. № 06-9/17

Старшыні Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" Трусаву А. А.

Паважаны Алег Анатолевіч!

Галоўнае ўпраўленне агульнай сярэдняй адукацыі просіць Вас даслаць свае прапановы ці варыянт Палажэння аб узорнай гарадской беларускамоўнай школе, распрацоўка якога прадугледжана ў адпаведнасці з Праграмай дадатковых мер па пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў сістэме адукацыі.

Начальнік Галоўнага ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі М. С. Фяськоў.

Прапановы ў
Палажэнне аб узорнай гарадской беларускамоўнай школе

Зацверджана на паседжанні Рады ТБМ 10.03.2002 г.

Агульныя палажэнні

Узорная гарадская беларускамоўная школа – гэта сярэдняя агульнаадукацыйная навучальная ўстанова, у якой на беларускай мове вядзе: ца справаводства і пазакласная праца, падаецца ўся візуальная інфармацыя і выкладаюцца ўсе школьныя дысцыпліны, у тым ліку замежная мова, маляванне, пачатковая вайсковая падрыхтоўка і фізкультура.

1. Узорная гарадская беларускамоўная школа (у далейшым – Школа з'яўляецца агульнаадукацыйнай школай Рэспублікі Беларусь.

2. Школа ажыццяўляе сваю дзейнасць на аснове "Закона аб адукацыі", "Закона аб мовах", "Закона аб правах дзіцяці ў РБ", адпаведных гэтым Законам нарматыўных актаў, Міжнародных палажэнняў, у якіх удзельнічае Рэспубліка Беларусь. Пытанні, непасрэдна звязаныя з дзейнасцю Школы і не адрэгуляваныя гэтым Палажэннем рэгулююцца Прыкладным палажэннем аб агульнаадукацыйнай школе, зацверджаным загадам Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28.06. 1993 № 203.

3. Мова навучання і выхавання ў школе беларуская.

4. Школа мае статус юрыдычнай асобы.

Структура школы

1. З мэтай стварэння большай прывабнасці і задавальнення індывідуальных запытаў вучняў, развіцця іх здольнасцяў і інтарэсаў у школе дзейнічаюць гімназічныя і ліцэйскія класы, класы з паглыбленым вывучэннем асобных прадметаў (у т.л. беларускай мовы і літаратуры, гісторыі і геаграфіі), якія працуюць па вучэбных планах, што зацвярджаюцца метадычнымі кабінетамі (РАА, АблУА) ці Міністэрствам адукацыі Беларусі.

2. Па жаданні бацькоў і вучняў арганізуецца факультатыўнае (ці праз функцыянаванне гурткоў) вывучэнне моў суседніх з Беларуссю дзяржаў (рускай, украінскай, польскай, латышскай, літоўскай) або моваў этнічных груп, іншых нацый і народнасцяў (татарскай, яўрэйскай і інш.), якія жывуць кампактна.

3. Узорная гарадская беларускамоўная школа адкрываецца рашэннем гарадскога (раённага ў гарадах раённага падпарадкавання) выканаўчага камітэта па выніках конкурсу, праведзенага сярод усіх школ горада з беларускай мовай навучання.

Узорная гарадская беларускамоўная школа рэарганізуецца і ліквідуецца рашэннем гарадскога (раённага ў гарадах раённага падпардкавання) выканаўчага камітэту па ўзгадненню з абласным упраўленнем адукацыі (у Менску – па ўзгадненню з Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь).

4. Школа мае права заключыць наўпроставыя дамовы з ВНУ, у якіх маюцца беларускамоўныя плыні (групы), прадугледзеўшы ствар:: не сумесных экзаменацыйных камісій для прыёму выпускных экзаменаў. Адзнакі, атрыманыя выпускнікамі, па адпаведных профільных прадметах аўтаматычна залічваюцца падчас уступных экзаменаў.

5. Перавагу пры залічэнні ў падрыхтоўчы (першы) клас Школы маюць дзеці-выпускнікі дашкольных установаў з беларускай мовай выхавання.

6. Колькасць вучняў у пачатковых класах Школы павінна складаць не менш за 10 чалавек, а ў 5 – 11 (12) класах не менш за 15 чалавек.

7. Пры прыёме на працу выкладчыкаў, а таксама тэхнічнага персаналу, улічваецца іх узровень валодання беларускай мовай. Пры заключэнні пісьмовага працоўнага дагавору ўмова аб абавязковым карыстанні беларускай мовай падчас навучальнага і выхаваўчага працэсу заносіцца ў дагавор асобным пунктам.

8. Па рашэнні адпаведнага выканкаму дырэктару школы і выкладчыкам, якія маюць стаж працы ў гэтай школе не менш за 3 гады можа быць устаноўлена даплата ў памеры да 20% ад месячнага акладу.

9. Узорная школа мае права на свой гімн, сімволіку і друкаваны орган.

10. Падчас выхаваўчага працэсу з мэтай пашырэння беларускамоўнага асяроддзя для вучняў і выкладчыкаў прадугледжваецца абавязковае наведванне беларускамоўных тэатраў, музеяў, дзе экскурсіі праводзяцца на беларускай мове, сустрэч з беларускімі пісьменнікамі, мастакамі, журналістамі, кампазітарамі, навукоўцамі.

11. Узорная школа мае бацькоўскую раду.

12. Кожныя два гады праводзіцца канферэнцыя бацькоў, на якой выбіраецца бацькоўская рада школы ў колькасці не меней 12 чалавек. Новыя сябры рады з ліку бацькоў, дзеці якіх паступілі на навучанне ў прамежках паміж канферэнцыямі, выбіраюцца шляхам выбараў на адпаведных сходах бацькоў. Бацькоўская рада збіраецца на свае паседжанні не радзей чым штомесячна. Адміністрацыя школы ўзгадняе з бацькоўскай радай асноўныя палажэнні, што датычыць рэжыму працы школы, змесціў і формы навучальнага працэсу, пазакласнай і пазашкольнай працы.

13. Бацькоўская рада вылучае прапановы дзеля ўдасканалення працы школы, паляпшэння навуч.льнага працэсу і іншых пытаннях функцыянавання школы, якія павінны быць разгледжаны адміністрацыяй.

Уганараванні да 25 сакавіка

Камітэт Ушанавання ў складзе Анатоля Белага (старшыня), Анатоля Грыцкевіча і Леаніда Лыча (заступнікі), сяброў Рыгора Барадуліна, Георгія Штыхава, Язэпа Юхо пастанавіў ганараваць па розных намінацыях наступных дзеячоў нацыянальнай навукі, культуры, адраджэння і грамадска-асветніцкай дзейнасці з уручэннем адпаведных узнагародаў, дыпломаў і занясеннем у Кнігу гонару **"Рупліўцы твае, Беларусь"**.

I. У галіне навукі

1.**Срэбным пярсцёнкам з выявай "Пагоні" з надпісам "Жыве Беларусь!" і асабістымі ініцыяламі** Алега Яноўскага – прарэктара БДУ за ўдзел у напісанні кнігі "Гісторыя Беларускага дзяржаўнага універсітэта ў біяграфіях яго рэктараў";

2. **Медалём "Пагоня"** Артура Зельскага – за ўдзел у напісанні кнігі "Гісторыя Беларускага дзяржаўнага універсітэта ў біяграфіях яго рэктараў";

3. **Медалём М. Доўнар-Запольскага "За вяртанне гістарычнай памяці народу"** аўтараў кнігі пра Браніслава Тарашкевіча "Споведзь у надзеі застацца жывым" Анатоля Валахновіча і Уладзіміра Міхнюк

II. У галіне культуры

Медалём **Язэпа Драздовіча "За плён у мастацтве"**

1. Арлена Кашкурэвіча – народнага мастака Рэспублікі Беларусь за цыкл твораў, прысвечаных гісторыі роднай Беларусі.

2. Рыгора Сітніцу – мастака суполкі "Пагоня" за цыкл твораў, якія працуюць на адраджэнне Бацькаўшчыны.

III. У галіне мастацтвазнаўства

1. **Медалём Уладзіслава Галубка "За ўклад у сцэнічнае мастацтва і Адраджэнне Беларусі"** Вольгу Дадзіёмаву – за шэраг кніг і артыкулаў, скіраваных на вяртанне музычнай спадчыны народу.

2. **Медалём братоў Луцкевічаў "За служэнне Бацькаўшчыне"** Леаніда Дробава – за шэраг кніг і артыкулаў, скіраваных на вяртанне мастацкай спадчыны народу.

IV. У галіне сцэнічнага мастацтва

1. **Медалём Рыгора Шырмы "За клопат пра захаванне здабыткаў народнай мудрасці"** Уладзіміра Берберава кіраўніка фальклёрнага ансамбля "Ліцвіны".

2. **Медалём Міхася Забэйды-Суміцкага "Салаўю беларускага Адраджэння"** Віктара Скарабагатага – кіраўніка Беларускай Капэлы, спевака опернага тэатра.

V. У галіне дэмакратычнай журналістыкі

1.**Медалём Кастуся Каліноўскага "За самаахвярнасць"** Валерыя Шчукіна за цыкл артыкулаў, скіраваных у абарону правоў чалавека і асабістую мужнасць і самаахвярнасць, праяўленую ў адстойванні іх.

VI. За руплівасць на ніве беларускага асветніцтва і абарону роднай мовы

1.**Медалём Браніслава Тарашкевіча "За абарону роднай мовы"** Станіслава Судніка – рэдактара газеты "Наша слова".

2. **Медалём Язэпа Лёсіка "За рупліваць на ніве Беларускага асветніцтва"** Аляксея Пяткевіча (Гарадня) – за шэраг кніг і артыкулаў, якія скіраваныя на адлюстраванне беларускай сістэмы адукацыі.

VII. За актыўны ўдзел у духоўным Адраджэнні пабудове нацыянальнай царквы

1. **Медалём Вінцука Гадлеўскага "За беларускасць у набажэнстве"** кс. Міхала Сапеля – за працяг і ўзбагачэнне беларускіх нацыянальных традыцый у душпастырскай дзейнасці і культурна-асветніцкай дзейнасці, удзел у Духоўным Адраджэнні Бацькаўшчыны.

VIII. За адстойваньне дзяржаўнага суверэнітэту

1. **Медалём Льва Сапегі "За адраджэнне беларускай дзяржаўнасці"** Анатоля Лябедзьку – старшыню Аб'яднанай грамадзянскай партыі за самаахвярнае змаганне за дэмакратычныя каштоўнасці і нацыянальную незалежнасць Беларусі.

IX. За прыклад мужнасці і нязломнасці ў абароне Курапатаў

1. **Медалём Кастуся Каліноўскага "За самаахвярнасць"** Паўла Севярынца – старшыню рады "Маладога Фронту"

2. **Медалём Анатоля Бярозкі "Цвяток Радзімы"**

1. Глеба Вязоўскага;
2. Ірыну Вяткіну;
3.Сяржука Высоцкага;
4. Генадзя Дранковіча;
5.Сяржука Мацькойца

X. За братэрскае спрычыненне ў развіцці беларускай навукі і культуры

Медалём Міколы Шчакаціхіна "За братэрскае спрычыненне ў развіцці навукі і культуры Беларусі" Леаніда Левіна – за дасягненні ў мануменальным архітэктурным увасабленні горада Менска, увекавечванні памяці нашай спадчыны, за важкі ўдзел у грамадскім жыцці адраджэнне культуры і спадчыны габрэйскага народа.

XI. За шчырую і самаадданую працу на ніве нацыянальнага Адраджэння

Срэбным пярсцёнкам з выявай "Пагоня" з надпісам "Жыве Беларусь!" і асабістымі ініцыяламі

1.Алеся Будзянка – за дабрачыннасць і самаадданую працу на ніве нацыянальнага Адраджэння і абарону роднай мовы

2. Іну і Вячаслава Лойкаў – за цыкл фотапартрэтаў дзеячоў нацыянальнага Адраджэнн.. адлюстраванне ў фотадакументах культурна-асветніцкага жыцця нашай Бацькаўшчыны

Крыжом Еўфрасіньні Полацкай "За дабрачыннасць"

1. Ніну Макрыцкую – дырэктара кінатэатра "Змена";

2. Ганну Запартыку – дырэктара музея-архіва Літаратуры і Мастацтва;

Медалём "Пагоня" Міхася Казлоўскага – кіраўніка суполкі "Куфэрак" (Маладэчна) за выданне шэрагу альманахаў "Куфэрак Віленшчыны", паштовак дзеячоў нацыянальнага Адраджэння роднага Краю.

Медалём М. Доўнар-Заполскага "За вяртанне гістарычнай памяці народу" Рэгіну Доўнар-Запольскую – за актыўны ўдзел у стварэнні музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і нацыянальнага музея гісторыі культуры Беларусі, за самаахвярнасць, праяўленую ў захаванні і зберажэнні яго фондаў.

Старшыня Камітэту Ўшанавання ***Анатоль Белы.***

Сакратар ***Юлія Жукава.***

Менск, 25 сакавіка 2002 г.

Інфармацыя з Віленшчыны

1) У Лаварышках Віленскага р-на наша ТБМ робіць высілкі, каб у 2002–03 навучальным годзе пры літоўскай школе адкрыць наступныя факультатывы:

– бел. мовы;
– бел. літаратуры;
– этнакультуры.

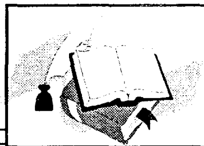
Начальнік дэпартаменту адукацыі Віленскай акругі сп. Ёнас Васілеўскас на гэта даў ужо згоду і хадайнічае перад Міністрам адукацыі аб фінансаванні гэтага праекту, а наша ТБМ пісьмова выклала свой план і прапановы ў гэтым кірунку.

2) Мясцовыя актывісты палякі Віленскага р-на паднялі вэрхал вакол імя Браніслава Тарашкевіча, якога наша ТБМ імкнецца ўшанаваць на яго радзіме – Лаварышках.

Яны тлумачаць тым, што ён быў звязаны з КПЗБ і быў абменены на Ф. Аляхновіча, польскім судом быў асуджаны на 7 год пазбаўлення волі.

ТБМ імкнецца даць адпор сучасным польскім шавіністам і абараніць Б. Тарашкевіча ад іх нападак.

Ю. Гіль.
14.03.2002 г.

Гэта за нас ніхто не зробіць

Кніга вядомага беларускага гісторыка, грамадскага дзеяча Валянціна Грыцкевіча "Гісторыя і міфы", якая выйшла з друку нядаўна, стала, на мой погляд, даволі значнай з'явай у развіцці гістарычнай думкі не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі. Аўтар спрабуе данесці да чытача (а кніга адрасавана навукоўцам, настаўнікам, журналістам, студэнтам і наогул усім свядомым людзям) залежнасць зменаў, якія адбываюцца ў гістарычнай навуцы і гістарычнай адукацыі ад ідэалогіі, якая пануе у грамадстве ў тыя ці іншыя перыяды яго развіцця.

Праца В. Грыцкевіча, зразумела, можа быць пазнаму сустрэта чытачамі. Існуюць розныя меркаванні па тэмах, якія даследуюцца. Але можна з упэўненасцю сказаць, што кніга выклікае вялікае ўражанне, асабліва ў тых нашых сучаснікаў, якія спрабуюць асэнсаваць падзеі найноўшай гісторыі, не паддацца інфармацыйнаму ўціску з боку некаторых сродкаў масавай інфармацыі, якія часта даносяць да чытача скажоную інфармацыю, а часам і неприкрыты фальш. Можна вітаць сам факт выхаду такой кнігі, якая неабвержна падцвярджае працэс бесперапыннага духоўнага і нацыянальнага ўваскрашэння нашага народа, а таксама народаў, якія жывуць на велізарнай постсавецкай прасторы.

Звяртае на сябе ўвагу дакладна прадуманая структура кнігі. У першым раздзеле "Перасцярога" аўтар аналізуе глыбінныя прычыны скажэнняў гісторыі нашай радзімы. У двух наступных частках "Гісторыя ў зменлівым свеце" і "Міфы і гісторыя" даецца аналіз канкрэтных гістарычных падзей, іх фальсіфікацый, а таксама называюцца прычыны, якія застаўлялі гісторыкаў адыходзіць ад праўды і стварць, распаўсюджваць міфы, легенды, напалову праўды, становячыся пры гэтым нявольнікамі і слугамі той ці іншай думкі, меркавання, ідэі.

Уражвае чытача спіс прыведзенай літаратуры, разнастайнай па зместу, форме, гадах выдання. Значная частка з прыведзеных у гэтым спісе прац выдадзена за межамі нашай краіны ў Маскве, Рызе, Кіеве, Лондане, Варшаве і іншых гарадах.

Прыемна здзіўляе паказальнік імёнаў, які прыводзіць аўтар, дзе пералічана вялікая колькасць названых у кнізе гістарычных асоб, вучоных, пісьменнікаў, грамадскіх дзеячоў, літаратараў і інш., часам супрацьлеглых па сваіх поглядах на гісторыю і сучаснасць, палітычных плынях.

Аўтар справядліва канстатуе, што тыя дзесяцігоддзі, якія народы Савецкага Саюза жылі ва ўладзе камуністычнай сістэмы налажылі свой адбітак практычна на кожнага чалавека, пачынаючы ад самай дробнай "шрубкі сістэмы" да тых структур і механізмаў, якія кіравалі гэтымі шрубкамі, да самай вярхушкі таталітарнай сістэмы. Гэта сістэма вельмі паспяхова падмяняла ўладу закона ўладай сілы,назіраўся росквіт так званага тэлефоннага права. Праўда была не адна, асноўныя чалавечыя каштоўнасці былі таксама перакошаны сістэмай.

У якасці ілюстрацыі гэтых сцвярджэнняў аўтар прыводзіць трагічныя лёсы камуністычнага правадыра вугорскай рэвалюцыі восені 1956 года Імрэ Надзя, а таксама адной з ахвяр сталінскага рэжыму, ленінскага "улюблёнца партыі", прэтэндэнта на першае месца ў ёй – Бухарына.

У гэтым жа раздзеле разглядающца таксама і іншыя рысы адышоўшай у небыццё сістэмы, такія, як шэрасць, стварэнне тупых наказаў і забаронаў, калупанне ў асабістым жыцці кожнага, абыякавасць да ўсяго. У перад таталітарызму некаторыя звычайныя здавалася б крытэрыі чалавецтва супольнага жыцця разглядаліся толькі ў класавым аспекце, такія, як, напрыклад, прыстойнасць, сумленнасць, праўдзівасць: "Маралі ў палітыцы няма,- прыводзіць аўтар словы Леніна, - а ёсць толькі мэтазгоднасць". Можна пагадзіцца з вельмі важным, на мой погляд, вывадам В. Грыцкевіча: "Камунізм быў нечым падобным да хваробы. Тое, што робіцца сёння, - заканамерная рэакцыя на гэтую хваробу".

У раздзеле "Гісторыя ў зменлівым свеце" даследчык разглядае ролю гістарычных ведаў у жыцці кожнага чалавека. Асабліва гэта тычыцца моладзі. Вывучаючы гісторыю, малады чалавек развівае ў сябе дапытлівасць і самакрытычнасць, узмацняе пачуццё патрыятызму, вучыцца аналізаваць сучасныя палітычныя ці гаспадарчыя з'явы і г.д. Гісторыя мае канкрэтныя грамадскія функцыі, якія пералічаны ў гэтым раздзеле: метадалагічная функцыя, аксіялагічная функцыя, даследніцкая і збіральная функцыі.

У асобным раздзеле аўтар даказвае, што родная мова і гісторыя Радзімы – асноўныя фактары фармавання нацыянальнай свядомасці чалавека. Адраджэнне мовы ў нашай Радзіме ідзе, прычым, на думку аўтара, ідзе больш актыўна, чым адраджэнне гістарычных ведаў. Ён адзначае значны плён ад дзейнасці ў гэтым кірунку Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны, якое актыўна супрацьстаіць спробам выкараніць мову са школаў, вышэйшых навучальных устаноў, забараніць беларускамоўную прэсу, абмежаваць сферы ўжывання беларускай мовы і г.д.

У апошнім, самым вялікім па аб'ёму раздзеле "Міфы і гісторыя", В. Грыцкевіч даследуе паходжанне, мэты з'яўлення, асноўныя якасці, змест шматлікіх міфаў і легенд, якія існавалі на працягу апошніх ста трыццаці гадоў нашай гісторыі. Асабліва цікавіць аўтара механізмы ўзнікнення міфаў і іх існаванне побач з навуковым светапоглядам. Каб высветліць усё гэта ён звяртаецца да матэрыялаў сумежных з гісторыяй навук, такіх, як сацыялогія, этналогія, культуралогія і іншых. Прыводзяцца доказы наяўнасці гістарычных міфаў у кожнай нацыі, якія складаюцца для выканання як станоўчых, так і разбуральных функцый. У кнізе прыводзяцца тыповыя палітычныя міфы, вывучаныя і класіфікаваныя ў свой час іншымі даследчыкамі (Ролік А. Наменклатурная міфалогія //Наша слова. – 1993. - № 49 8 снежня. - с.2, Некрасов В. Голый бог// Час пик – 1993. - № 47 1 декабря. – с.4).

Разгледжаны таксама шэраг гістарычных міфаў, як напрыклад міф аб заваёве літоўскімі князямі беларускіх земляў, даецца аналіз працэсаў, якія адбываліся на беларускіх і літоўскіх землях у перыяд Вялікага Княства Літоўскага і пазней.

Адной з вяршынь у гістарычнай міфалогіі апошніх дзесяцігоддзяў аўтар называе міф пра класавую барацьбу. У якасці ілюстрацыі аўтар называе кастрычніцкія падзеі 1917 года, якія доўгі час лічыліся, ды і цяпер часта лічацца найвышэйшаю праяваю класавай барацьбы і найвышэйшым яе дасягненнем. Хаця нават самі бальшавікі да канца 20-х гадоў называлі гэтую падзею ўсяго толькі пераваротам.

Кніга В. Грыцкевіча "Гісторыя і міфы" – выданне наватарскае. Сваім зместам яна звяртаецца да ўсіх неабыякавых да гісторыі сваёй Радзімы людзей. Неабходна прыкласці ўсе намаганні для адраджэння і распаўсюджання сапраўдных гістарычных ведаў пра Беларусь і беларусаў. Як справядліва адзначае, звяртаючыся да гісторыкаў аўтар: "За нас гэта ніхто не зробіць. Гэта наш абавязак і апраўданне нашага існавання на гэтым свеце".

Васіль Сергіевіч.

Заява Рэспубліканскай Рады ТБМ

ад 10 сакавіка 2002 г.

"БТ – 2 павінен стаць нацыянальным каналам!"

Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны падтрымлівае ідэю адкрыцця ў краіне другога тэлевізійнага канала. Аднак мы лічым, што гэтае рашэнне мае сэнс і дасць плён толькі пры той умове, калі, у адрозненне ад першага канала, БТ – 2 будзе сапраўды нацыянальным.

Па нашым глыбокім перакананні, новы тэлевізійны канал павінен стаць актыўным чыннікам беларускай культуры, дзе роднае слова тытульнай нацыі зойме законнае паўнапраўнае месца. У выпадку, калі нехта з удзельнікаў перадач не ведае беларускай мовы або не карыстаецца ёю, нормай павінна стаць практыка перакладу, прынятая ў падобных абставінах ва ўсім цывілізаваным свеце.

Мы лічым, што большасць праграм БТ – 2 павінны мець асветны характар, шырока адлюстроўваць усе пласты культурнага жыцця Беларусі. Для іх стварэння варта прыцягнуць багаты творчы патэнцыял беларускай інтэлігенцыі, якая дасканала ведае гісторыю сваёй Радзімы і можа дакладна падказаць шляхі адраджэння роднай мовы і надання ёй рэальнага статусу мовы дзяржаўнай.

Трэба пакласці нарэшце канец антыбеларускім настроям і непісьменнай "трасянцы", якімі вызначаецца БТ – 1, і зрабіць усё магчымае, каб на новым канале гучала ўзорная беларуская мова, а перадачы былі глыбока нацыянальнымі і па змесце, і па форме.

У гэтай высакароднай справе мы гатовы ўзяць самы актыўны ўдзел і аказаць усемагчымую дапамогу.

Прынята Рэспубліканскай Радай ТБМ
10 сакавіка 2002 г., г. Менск.

Крокі да беларускасці

У "Нашым слове" ад 16 траўня 2001 года ў маім артыкуле "Не шануюць родную мову" крытыкаваўся аддзел культуры Круглянскага райвыканкаму Магілёўскай вобласці за ігнараванне беларускай мовы ў сваёй творчай дзейнасці.

З таго часу не так ужо і шмат вады ўцякло, але можна сказаць што вышэйзгаданы аддзел культуры "павярнуўся тварам" да беларускай мовы і наогул да беларускасці.

Аб гэтым, у прыватнасці, можна меркаваць па святе провадаў зімы і гукання вясны, якое адбылося ў Круглым 16 сакавіка гэтага года. І канцэрт мастацкай самадзейнасці, і ўсе мерапрыемствы на гэтым свяце ад пачатку да канца былі цалкам беларускамоўнымі. Такое было ўпершыню за некалькі апошніх гадоў. Беларускамоўнымі былі і афішы аб гэтым свяце. Людзі радаваліся і беларускай мове і майстэрству самадзейных артыстаў.

Ну што ж, віншуем работнікаў Круглянскага аддзела культуры і яго загадчыцу спадарыню Людмілу Суперфін з поспехамі на шляху да нашай роднай мовы, да беларускасці. Будзем спадзявацца, што і ў далейшым яны парадуюць круглянцаў чысцюткай беларускай мовай і нацыянальным каларытам у сваёй працы.

У адказ на маю просьбу зрабіў беларускамоўныя шыльды і павесіў іх дырэктар малога прадпрыемства "Электратэхтавары", што таксама знаходзіцца ў Круглым сп. Валеры Маклак. Больш таго ён сам падпісаўся на "Наша слова" і паабяцаў, што будзе і іншым рэкамендаваць падпісацца на гэтую газету.

Тым не менш, даводзіцца гаварыць, што Круглянскае раённае радыё да гэтага часу застаецца расейскамоўным. І гэта ў той час, калі намеснік старшыні Круглянскага райвыканкаму ў адказ на мой ліст паведаміў (зых. № 942 ад 5 верасня 2001 г.) "Я падзяляю з Вамі думку, аб тым, што раённае радыё павінна таксама ўнесць важкі ўклад у такую важную дзяржаўную справу..." Тут сп. Бяляеў меў на ўвазе беларускамоўнае вяшчанне раённага радыё. І далей ён піша, што "... становішча на працягу паўгоддзя будзе выпраўлена". Прайшло ўжо 6 месяцаў з таго часу, але крокаў да лепшага ў вяшчанні раённага радыё не назіраецца. Будзем жа спадзявацца, што сп. Бяляеў нарэшце стрымае сваё слова. Тым больш, што прыкладна 2,5 гады таму, калі ст. рэдактарам Круглянскага радыё была Вольга Паўлава, раённае радыё было цалкам беларускамоўным.

Святаслаў Маханёк.

Візітная картка Лідчыны

19 сакавіка ў Лідскім гістарычна-мастацкім музеі адкрылася выстава Заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, Уладзіміра Мурахвера.

На выставе Уладзімір Сямёнавіч прадстаўлены не толькі ў звыклым амплуа, як майстар па шклу, але і як графік, як жывапісец.

Ды ўсё ж цэнтральнае месца на выставе займае ўсё такі шкло, а над шклом дамінуе выява Святой Ефрасінні Полацкай. Твор Уладзіміра Мурахвера "Ефрасіння" ўзнагароджаны медалём да 2000-годдзя хрысціянства, але не гэта галоўнае. Больш важнае тое, што сотні выяў Святой Ефрасінні развезены з Бярозаўкі па гарадах і краінах усяго свету. Кожны, хто хоча завезці арыгінальны прэзент, вязе з Лідчыны выяву Ефрасінні. Гэтая фігурка стала сапраўднай візітоўкай нашага наднёманскага краю.

Наш кар.

Уладзімір Мурахвер. "Ефрасіння". Шкло.

Алесь Петрашкевіч

Час усё адкрые...

Трагедыя ў дзвюх дзеях

(Працяг. Пачатак у папярэднім нумары.)

Радзівіл. І тое радасць... хоць і не роўня вікторы.

З'яўляецца Багдан Хмяльніцкі на добрым падпітку. Ён без шапкі, у кажуху паверх доўгай зрэбнай сарочкі, у чырвоных мяккіх ботах.

Хмяльніцкі. Вітаю пераможнае панства і раю не здзіўляцца. *(Накіроўваецца да стала, спачатку варожыць, з якога глечыка наліць віна, потым напаўняе кубак і нетаропка апаражняе яго.)* У гэтым кажушку без шараварaў мяне выпусціў чумазлой Іслам Гірэй. Супраць Багдана ўзбунтаваўся нават родны Чыгырын. Мяшчане не пусцілі ў горад. Казакі і гультаі абвінавацілі ў здрадзе. Тры дні піў ашалеўшы і рваў на сабе валасы. На чацвёрты — ажаніўся, чым здзівіў усіх без выключэння! Але вы, панове, Багдану можаце паверыць, бо нічога дзіўнага. Жонка мая новая даводзіцца сястрою корсуньскаму казацкаму палкоўніку Івану Залатарэнку, што, спадзяюся, дасць вам у знакі, шаноўныя паны гетманы. Калі збіраўся ехаць да вас, панове, палкоўнікі мае крычалі: "Ты быў пераможцам, а цяпер едзеш ім кланяцца". Я адказаў: мы цяпер у такім становішчы, што яны нам патрэбны, а не мы ім".

Патоцкі *(строга).* Кінь блазнаваць, гетман!

Хмяльніцкі *(падае ў ногі Патоцкаму).* Каюся, каронны гетман! Як апошні грэшнік каюся і прашу даравaць за былы здзек над табою, калі ты быў маім палонным, а мае прыдуркі апранулі цябе блазнам і пацяшаліся, а пасля аддалі татарам у няволю.

Патоцкі *(спакойна, з годнасцю).* Корсуньскую знявагу я даўно забыў дзеля Бога, веры і Айчыны, і не хачу нагадваць аб ёй; як пакаранне боскае варта прыняць і мае няшчасці і беды ўсёй Айчыны. Дасць Бога, ты ўзнагародзіш усёй ранейшай сваёй вернасцю і падзвігамі дзеля дабра Рэчы Паспалітай.

Хмяльніцкі. Святы чалавек! *(Падымаецца з падлогі, нізка кланяецца Радзівілу.)* І табе кланяюся, слаўны воін славутага роду. *(Ідзе да стала налівае напою ў той жа кубак, адпівае.)* Але Кіеў ты мне вярні. Бацька Багдан не можа без Кіева. Кіеў — сталіца маёй дзяржавы.

Радзівіл. Запарожскую сеч ведаем, а пра асобную дзяржаву у складзе Вялікага княства Літоўскага — не чулі.

Хмяльніцкі. Такая дзяржава ёсць! Я назваў яе, пакуль што, "Белая Русь".

Радзівіл. Цікава, а як жа Украіна?

Хмяльніцкі. Украіна не стасуецца з дзяржаўнай назвай "Белая Русь", якую я маю намер ператварыць у "Княства Рускае", што працягнецца ад Смаленска да Кіева, і да Чарнігава, і да Белай Царквы, і да Старога Канстанцінава.

Патоцкі. Гэта цікава, але ці не прыступіць нам, не губляючы дарэмна часу, да падпісання акта капітуляцыі і прысягі гетмана запарожскага казацтва на вернасць Рэчы Паспалітай і яе каралю.

Хмяльніцкі. Падпішу толькі пры ўмовах, што Рэч Паспалітая дазволіць гетману "Белай Русі" павялічыць колькасць рэестравых казакоў да 20 тысяч шабель і пакінуць за казакамі Брацлаўскае і Чарнігаўскае ваяводствы.

Патоцкі. Я ўпаўнаважаны каралём Янам Казімірам дазволіць гетману 15 тысяч рэестравых казакоў, але пазбавіць іх як Брацлаўскага, так і Чарнігаўскага ваяводстваў. Да таго ж казацкі гетман падначальваецца кароннаму гетману, казакі могуць жыць толькі ў Кіеўскім ваяводстве, жыды маюць права сяліцца на Украіне, саюз казакоў з татарскай ардой разрываецца.

Хмяльніцкі напаўняе напаем свой кубак, адпівае з яго і ставіць на стол.

Хмяльніцкі. Давайце, панове, вашы паперкі і сціло, пакуль я не моцна выпімшы.

Радзівіл. Ад Вялікага княства пры падпісанні капітуляцыі і прысягі ўпаўнаважаны прысутнічаць гетман Адам Кісель, ваявода смаленскі Юры Глябовіч, брацлаўскі падсудак Міхайла Касакоўскі ды іншыя... Можа, паклічам, калі "казацкі бацька" настойвае.

Хмяльніцкі *(да Патоцкага).* Давай паперкі, а то ягоныя ліцвіны мне і дазволенае каралём забароняць.

Патоцкі разгортвае папку з паперамі і кладзе на край стала, падсоўвае чарніліцу з гусіным пяром. Хмяльніцкі распісваецца на чатырох аркушах. Па парадку іх забірае Патоцкі і прамакае чарніла. Зрабіўшы подпісы, Хмяльніцкі бярэ кубак і дапівае віно.

Хмяльніцкі. Дзякуючы подлай здрадзе Іслам-Гірэя я сапраўды пацярпеў паразу ад самога караля Яна Казіміра і не крыўдую на яго мосць. *(Да Радзівіла.)* А табе, гетман, злосць сваю выкажу. Твая міласць завербавала на мяне тысячы ліцвінаў, а гэтага не было ні пад Хоцінам, ні ў другіх выпадках. Продкі твае ніколі не ваявалі супраць казацкага войска.

Радзівіл. Чаго не скажаш пра гультаёў і галаварэзаў "казацкага бацькі", якія з года ў год пустошаць маю Айчыну. І я прыходзіў па тваю галаву не толькі пад Белую Царкву, але і ў Кіеў.

Хмяльніцкі *(упадае ў п'яную істэрыку).* І ты і твой валахскі гаспадар Ракашы — здраднікі! Ён не аддаў за майго сына сваю дачку! І хоць Ракашы табе цесць, я гатовы біцца з ім у Валахскай зямлі, бо і ён, і ты ворагі Польшчы! Зноўшчыкі! У хуткім часе я буду мець шмат людзей, а мала будзе, пазычу у маскоўскага цара. Разрабую скарбы Ракашы, захаплю Валахію і пакараю злахітрага!..

Радзівіл. Спадзяюся, што гаспадар Ракашы гэтага не спужаецца.

Нечакана Хмяльніцкі аслабела апускаецца на лаву, галава яго падае на стол і ён засынае п'яным сном.

Радзівіл. Калі ён казаў п'яны, дык я кажу цвярозы, што ні я, ні валахскі гаспадар не палохаемся, і заўсёды гэты атаман гультаёў знойдзе мяне гатовым. Калі захацеў бы і цяпер, я пачакаю яго у полі, і ён пераканаецца, што яго п'яная фурыя мяне ніколькі не палохае, і я гатовы расправіцца з ім, як пажадае — або з войскам, або без войска!

Патоцкі. Плюнь, Януш. Ці князю Радзівілу выходзіць на рысталішча з чыгірынскім халопам? Лепш пойдзем ды скажам яго ахове, каб адвезла свайго "бацьку" у возе, бо на каня ён усё адно не ўзлезе, а калі і ўздзярэцца, то зваліцца недзе ў канаву.

Абодва зыходзяць.
Сцэна зацямняецца.

III

Царская палата. Аляксей Міхайлавіч у роздуме вымервае яе крокамі ад сцяны да сцяны і раз, і другі. З'яўляецца ваявода Шарамецеў.

Шарамецеў. Дазволь, вялікі гасудар?..

Аляксей Міхайлавіч. А ты хоць з чым добрым?

Шарамецеў. Я з пасланнікам-выведнікам Рыгоркам, ваша вялікасць, а ён з добрым.

Аляксей Міхайлавіч. Тады кліч. *(Садзіцца на трон, бярэ царскі скіпетр.)*

Шарамецеў выходзіць і вяртаецца з Рыгоркам. Той каля парога падае на калені, кланяецца, паўзе да ног цара.

Не поўзай! Калі з добрай весткаю, то трымай сябе годна, як слуга мой верны. *(Рыгорка жвава ўсквае з падлогі.)* Надзвычай добрай, вялікі гасудар! Багдан Хмяльніцкі вырашыў адпомсціць ляхам за паразу пад Берасцечкам і змыць польскай крывёю свой подпіс-прысягу пад Белацаркоўскай дамовай з каралём.

Аляксей Міхайлавіч *(задаволена).* Нішто, нішто сабе навіна!..

Рыгорка. Сабраў 20 тысяч казакоў і 5 тысяч татараў ды яшчэ 14 тысяч нагайцаў Карач-Мурзы і паслаў іх на Малдавію на чале з сваім Цімафеем. Адначасна пусціў пагалоску, што ў сына пад рукой нібыта толькі 5 тысяч ваяроў.

Аляксей Міхайлавіч. Гэта на яго падобна...

Рыгорка *(заахвочана).* Польшча не засмуцілася такім невялікім загонам і 20-тысячным войскам пад зверхнасцю гетмана Каліноўскага перагарадзіла Цімафею дарогу і спадзявалася адпомсціць за сваю ганебную паразу пад Корсунем. Пяцітысячны татарскі загон з'явіўся каля лагера Каліноўскага і той усімі сваімі сіламі атакаваў яго, а татары наўмысна кінуліся ўцякаць. Недацёпа Каліноўскі ўжо святкаваў перамогу, як яму ў спіну ўдарылі асноўныя казацкія сілы. А дабіла іх новая чутка пра тое, што ў Хмяльніцкага 100-тысячнае войска. Замітусіліся, запанікавалі ляхі і, клянучы вар'ята Каліноўскага, што распачаў сечу, пасганявілі аддаць яго татарам, каб адкупіцца ад уласнае смерці. Не ўсе з гэтым пагадзіліся і ляхі пачалі біцца паміж сабой.

Аляксей Міхайлавіч ад задавальнення аж пацірае рукі.

Агнём гармат і зброяй нямецкіх пешцаў Каліноўскі спрабаваў затрымаць уцекачоў. А яны зброяй пракладвалі сабе шлях. У гэты час пехта з казацкіх прыхільнікаў запаліў сена ў польскім лагеры і ён ператварыўся ў пекла — агонь і звар'яцелыя ад страху людзі! Ні хуткія ногі, ні коні, ні мальба лігасці не выратавалі ляхаў ад загубы. Акружаныя з усіх бакоў яны гінулі, як бездапаможныя зайцы на аблаве. Сотнямі танулі ў рацэ. Уражаны гетман Каліноўскі ў роспачы кінуўся на татарскія стрэлы. Тыя адсеклі гетману галаву і паслалі яе Хмяльніцкаму.

Аляксей Міхайлавіч прыходзіць у захапленне ад пачутага, злазіць з трона.

Аляксей Міхайлавіч. Расказвай! Расказвай, Рыгорка...

Рыгорка. Польскае войска знішчыў жах. Ганьбу ляхаў падзялілі і ўкраінцы. Ап'янелыя ад крыві і гарэлкі пераможцы перабілі палонных. Хітры "бацька", які асабіста не ўдзельнічаў у бітве, зноў зрабіў выгляд невінаватага і аблудліва прасіў у караля Яна Казіміра даравання за "пацеху" казакоў, якія супраўджалі ў Ясы яго сына, які, маўляў, мірна ехаў у сваты да дачкі тамтэйшага гаспадара. І самае цікавае, вялікі гасудар, што Цімафей дасягнуў сваёй мэты і, ажаніўшыся, стаў сваяком Янушу Раддзівілу па жонках-сёстрах.

Аляксей Міхайлавіч, а за ім і Шарамецеў весела рагочуць.

Аляксей Міхайлавіч *(напаўняючы віном кубак з пазалотай).* Выпі, Рыгорка, з царскага кубка. Вельмі цікава расказваеш!

Рыгорка паволі апаражнівае кубак да донца. Цар назірае за ім.

І кубак забяры з сабою... на добры ўспамін пра міласці вялікага гаспадара.

Рыгорка спачатку губляецца, а потым паспешліва хавае кубак запазуху і літаральна выбягае, забыўшыся пакланіцца..

Шарамецеў. Вялікі гасудар, ён яшчэ не ўсё расказаў...

Аляксей Міхайлавіч *(сурова).* Як гэта не ўсё?!

Шарамецеў. Пра непрыемнае — пабаяўся, таму і вылецеў з палаты, як падсмалены.

Аляксей Міхайлавіч. Ну, як ты не баішся, ваявода, то расказвай за Рыгорку!

Шарамецеў. Справа ў тым, ваша вялікасць, што палякаў яшчэ раз выратаваў усё той жа Іслам-Гірэй. Здрадзіўшы Хмяльніцкаму, ён заключыў з каралём Янам Казімірам дамову, па якой кароль абавязаўся плаціць хану "памінкі" і дазволіў рабаваць Украіну. Тысячы украінцаў і, між іншым, беларусцаў нашай веры ўжо пайшлі ў татарскую няволю.

Аляксей Міхайлавіч *(ашаломлена).* А Хмяльніцкі?.. Што Хмяльніцкі?!

Шарамецеў. Думаю, што на раздарожжы Хмяльніцкі, ваша вялікасць...

Аляксей Міхайлавіч. І будзе зноў шукаць авантурыст, разбойнік і п'яніца, каму аддацца і чыёй падмогай пакарыстацца і супраць Каралеўства, і супраць Вялікага княства, і супраць той жа Валахіі ды Іслам-Гірэя.

Шарамецеў. Відаць, што так, вялікі гасудар.

Аляксей Міхайлавіч. Дык ці не дапамагчы нам няўдачніку... але не раней таго, як ён запрадасць нам не толькі сваю чорную душу, але і зямлю рускую, хоць і ўкраінную.

Сцэна зацямняецца.

(Працяг у наступных нумарах.)

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік: ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі: № 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі: 220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў: 231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by
http://tbm.org.by/ns/

Рэдакцыйная калегія: Алена Анісім, Вадзім Болбас, Міхась Булавацкі, Людміла Дзіцэвіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Людміла Піскун, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 25. 03. 2002 г.
Наклад 3500 асобнікаў. Замова № 564.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 418 руб., 3 мес.- 1254 руб.
Кошт у розніцу: 120 руб.